

Anton Tomaž Linhart

Županova Micka

Režiser Dejan Spasić

Anton Tomaž Linhart

ŽUPANOVA MICKA

Režiser in scenograf: **Dejan Spasić**

Dramaturg: **Denis Poniž**

Kostumografinja: **Barbara Drmota**

Oblikovalec odrskega giba: **Klemen Janežič**

Avtor glasbe: **Peter Dekleva**

Lektorica: **Magda Lojk**

Oblikovalec svetlobe: **Gregor Törner**

Asistentka kostumografinje: **Rina Grošelj**

Osebe:

Jaka, župan: **Janez Vlaj**

Micka, županova hči: **Laura Ivančič**

Anže, Mickin ženin: **Krištof Marij Čušin**, k.g.

Tulpenheim, žlahtni gospod: **Alen Kermac**

Monkof, Tulpenheimov prijatelj: **Miha Zemljič**

Glažek, pisar: **Nives Mikulin**

Šternfeldovka, bogata vdova: **Katja Fajdiga**

Drugi sodelavci:

Vodja predstave in rekviziter: **Marko Skok** | Lučni in scenski tehnik: **Gregor Törner** | Tonski in scenski tehnik: **Mitja Kastelic** | Izdelava scenografije: **Robert Obed** in **Jaro Ješe** | Oblikovanje maske in frizur: **Incognito design** | Maska: **Incognito design** | Garderober: **Marko Skok**

Premiera: 26. april 2025 na Šentjakobskem odru
Predstava traja 65 minut in nima odmora.

Laura Ivancič

Muzejski eksponat, a hkrati sodoben gledališki material

Dejan, s Šentjakobskim gledališčem si povezan že vrsto let, tako rekoč od svojih začetkov. Z režijo prve slovenske komedije Županova Micka si se v svoji karieri srečal že prej. Kako in v čem te je navdihovala in s čim te navdihuje Linhartova pisava?

Vedno me je v Županovi Micki navdihoval spopad med mestom in podeželjem, najbrž zato, ker sem tudi sam kot otrok živel na vasi in sem se med šolanjem v Ljubljani privajal na mesto. Sicer pa gre za kratko in jedrnato komedijo, ki je v svojih sredstvih natančna in učinkovita. Vidi se, da je bil Linhart poznavalec gledališke prakse. Poleg tega se mi zdi, da vsakič, ko tekst trči ob sedanost, ko ga uprizarjaš, ugotoviš, da je to pravzaprav sodoben material, ki odpira vprašanja in teme o osnovnih medčloveških razmerjih in čustvih.

Kaj te je posebej pritegnilo pri tokratnem branju besedila? Katere aktualnosti prepoznavaš v njem?

Dramski del. Zdi se mi, da imajo odnosi dramski potencial, poleg komičnega. Čeprav je materiala sorazmerno malo in so prizori v svoji dramaturgiji na prvi pogled enostavni, v sebi skrivajo mnoge plasti medčloveških odnosov in čustev, ki se manifestirajo skozi komične situacije. Npr. odnos oče-hči-zet, vprašanje mladostne, naivne prve ljubezni, vprašanje zavrženosti v ljubezni, pa tudi vprašanje spolne sle, telesnega prebujanja itd.

V Linhartovi komediji se prepleta več tem: družinska dinamika, razmerje med urbanim in ruralnim, vprašanje položaja ženske, kapital in zdrava pamet ... Kateri so osrednji poudarki tvoje režije?

Odnos med očetom in hčerjo, med Jako in Micko mi je neskončen vir inspiracije pri postavljanju te predstave; to prehajanje med ostrino in mehkobo v njunem odnosu, kako si gresta istočasno na živce in se imata rada.

Arhiv SLG Celje, fotograf Jaka Babnik

Krištof Marij Čušin in Janez Vlaj

Tu je tudi odnos med očetom Jako in v ljubezni nespretnim potencialnim zetom Anžetom, ki ga Jaka uči, kako naj se obnaša do Micke, da ga bo imela rada. Tu je tudi spopad Micke in Šternfeldovke; na začetku tekmic v ljubezni, ki ugotovita, da sta bili obe zavrženi itd. Poleg spopada med mestom in podeželjem, ki smo ga poskušali podčrtati z lektorsko posodobitvijo jezika in dramskega potenciala, ki ga ima *Županova Micka*, bi rekel, da po svoji atmosferi ta komedija govori o času, ko se rojeva ljubezen, ko ptički pojejo, ko je pomlad, ko se prebujajo notranji, prvinski nagoni, ki jih ne moremo kontrolirati ... kot npr. v Shakespearovem *Snu kresne noči*.

Kakšen odnos imaš do komedijskega žanra? Kaj pomeni komedija v času, ki ga živimo?

Mislim, da ima vsak svoj občutek za smešno. Ionesco je rekel, da je komedija bolj tragična kot tragedija, ker ne ponuja nobenega izhoda, rešitve. Po koncu komedije se morda še bolj zavedamo, da smo zgolj kolesje v rokah usode. Vse, kar nam preostane, je samoironija. Meni se itak zdi, da je dandanes vse mešan žanr, pa tudi če ni, ga uprizarjam tako, iščem to tragikomičnost življenja, ki je resnična.

Posebnost uprizoritve je odločitev za oblikovanje prostora. Kako si se domislil te rešitve?

Ko sem po dolgem času spet bral to prvo slovensko komedijo, se mi je s svojim starinskim jezikom sprva zdela kot nekakšen muzejski, arhivski eksponat. Rekel bi, da jih je veliko v slovenskem gledališkem miljeju, ki se s skepso sprašujejo, zakaj je take tekste sploh še treba uprizarjati. Iz tega spraševanja se je izluščila ideja, da bi imel sredi odra ogromen okvir (sliko). Takoj se mi je zazdelo, da bi v takem okviru igralci igrali drugače, še bolj osredotočeno, brez neskončnih mizanscenskih premikov ...

Kako si skozi leta spozna(va)l Šentjakobsko gledališče in kako ga vidiš danes? Zakaj se ti zdi ljubiteljska ustvarjalnost pomembna?

Veliko se je spremenilo, odkar sem sredi devetdesetih v Šentjakobskem gledališču prvič okusil gledališče. Takrat je imelo gledališče svoj prostor, okoli 20 zaposlenih ... imelo je vse, kar potrebuje repertoarno

Miha Zemljič in Alen Kermac

gledališče za svoje delovanje: oder, garderobe, delavnico za izdelovanje scene, maskerke, garderoberke, lučne, tonske tehnike itd. Vse okoli igralcev, ki so bili ljubitelji, je bilo ustrojeno profesionalno. Danes, po zaslugi Mestne občine Ljubljana, gledališče nima več svojih prostorov, pač pa v svojih nekdanjih prostorih gostuje en teden na mesec, sicer pa se predstave izdelujejo v za to neprimernih prostorih, ki otežujejo postavljanje predstav in vplivajo na njihovo kakovost. Danes je Šentjakobsko gledališče zavržen, finančno podhranjen teater s štirimi zaposlenimi, ki še obstaja zgolj zaradi entuziazma njegovih članov, ki pa imajo, zaradi vedno večje naglice, v kateri živimo, vse manj časa, ki bi ga lahko posvetili gledališču. Kdor ni v tem ustroju, si ne predstavlja, kakšna odrekanja v zasebnem življenju so potrebna, da lahko nastane predstava.

Pogovarjal se je Rok Andres.

ŠTERNFELDOVKA: (zvleče prstan s prsta)
Poglej ta prstan in poglej svojga! A nista
oba glih? Vidiš, tega, ki ga maš ti, sem jaz
njemu dala, in tega je Tulpenheim – to je
njegov taprav ime – men dal. To je moj
ime in to je njegov.

Katja Fajdiga in Laura Ivancič

***Županova Micka* nekoč in danes**

Kakor koli obrnemo, Linhartova *Županova Micka* je prvo dramsko besedilo, napisano v slovenščini, ki je bilo tudi uprizorjeno. Vemo celo kje in kdaj: 28. decembra 1789, ob osmih zvečer na odru Stanovskega gledališča, ki je stalo tam, kjer danes stoji Slovenska filharmonija. Avtor predloge in duša tega večera je bil mladi Anton Tomaž Linhart, ki je nekaj let pred tem (1780) prišel v Ljubljano z Dunaja, kjer ni samo dokončal študija finančnih ved, ampak je vase vsrkal dunajsko veselje do gledališča, ki mu niti stroga cenzura ni mogla povsem zaprti ust. Res je, cesarica Marija Terezija ni bila ljubiteljica odrske umetnosti, tudi za gledališče je zahtevala visoke moralne standarde, predvsem pa je bila proti kakršni koli kritiki plemstva, smešenju oblasti in posmehovanju Cerkvi. Zato na Dunaju niso smeli igrati viharneške dramatike, pa francoskih komediografov z Beaumarchaisom na čelu, cenzurirali so »krvavega« Shakespearja in tudi mnoge antične tragediografe. Dovoljene so bile galantne in solzave komedije, poučna dramatika, pa nedolžne ljudske burke in šale, ki so dopolnjevale ponudbo. Linhartov zaščitnik, grof Johann Nepomuk Edling, prostožidar in freigeist, ga ni samo uvedel v prostožidarske kroge (ne vemo pa, če je bil tudi Linhart prostožidar),

ampak mu je tudi omogočil natis viharne tragedije *Miss Jenny Love*, ki jo je Linhart posnel po Lessingovi *Miss Sari Sampson*, pri pisanju vročično zgledujoč se tudi po Shakespearovih »krvavih« tragedijah. *Miss Jenny Love* je bila lahko natisnjena v Augsburgu na Bavarskem, nikoli ni bila igrana v izvorni nemščini, prvo predstavitev v slovenskem prevodu, ne brez zapletov, je doživela šele 1967 ob stoletnici ustanovitve Dramatičnega društva na odru ljubljanske Drame. Nasploh Linhart ni imel sreče s svojimi igrami: sodobna drama o angleškem majorju Andréju, ki v osvobodilni vojni prestopi na stran ameriških upornikov in so ga zaradi veleizdaje obesili, je izgubljena (precej verjetno je, da je niti ni končal), njegovo najboljšo delo, predelava Beaumarchaisove Figarove svatbe v slovensko *Ta veseli dan ali Matiček se ženi* ni imela nobene možnosti, da bi bila v času nastanka odigrana; svojo premiero je doživela šele pol stoletja kasneje, v revolucionarnem letu 1848 v Novem mestu.

Županova Micka, predelava šaloigre dunajskega dramatika, potopisca, časnikarja Josepha Richterja (1749-1813, pisal je tudi pod psevdonimom Pater Hilarion), pa ni samo prvo uprizorjeno dramsko delo v slovenščini, ampak tudi temeljni kamen slovenskega odrskega govora, ki ga je Linhart oprl na gorenjski dialekt. Preprosta komedija je Linhartova sicer previdna in v šale zavita kritika plemstva, njegovih takšnih in drugačnih nemoralnosti, zvijač in oholega nastopaštva, kakršnega si dovoli zapeljivec Tulpenheim/Schönheim. Ker v tem času tako rekoč ni bilo slovenskega meščanstva, ki se v nemški viharneški dramatiki postavi po robu pokvarjenemu plemstvu, je za nasprotnika zvijačnega plemiča Tulpenheima izbral klenega slovenskega kmeta in župana Jako, njegovo hčer Micko in njenega na začetku nesojenega, po razkritju Tulpenheimove spletke pa zaželenega ženina Anžeta. Tulpenheimu pri spletki pomagata enako pokvarjeni pajdaš Monkof, ki za spletko pridobi tudi zapitega pisarja Glažka. Med obema nasprotnima skupinama pa stoji bogata vdova Šternfeldovka, dramska oseba plemiške provenience, vendar zavezana moralnim vrednotam, ki prepreči Tulpenheimovo spletko in pred njegovo pohoto reši naivno Micko.

V provinco prišedši Linhart, ki je hitro postal član akademije operozov, na čelu katerih je bil baron Žiga Zois, človek do poslednjega vlakna svojega bistva vnet za umetnost, znanost, a tudi odličen in uspešen poslovnež, če uporabimo sodobno besedo za industrialca in trgovca,

Nives Mikulin

kakršnih je bilo v tistem času na Kranjskem komaj kaj. Verjetno je Zois tisti, ki je spodbudil ljudi iz svojega kroga, da so pripravili predstavo po Linhartovi predlogi in v njej tudi igrali (po premieri je bila v letu 1790 je *Županova Micka* doživela še nekaj ponovitev), domnevamo tudi, da je navdušena kritika, ki je izšla že naslednji dan v časniku *Laibacher Tagblatt*, njegovo delo. Kot zanimivost dodajmo, da je Linhart pri predstavi sodeloval kot šepetalec, skoraj gotovo pa je bil tudi tisti, ki je imel levji delež pri sami inscenaciji. Kako je vse skupaj potekalo, je skušal rekonstruirati Bratko Kreft v svoji komediji *Krajnski komedijanti s podnaslovom Ena komedia v treh aktih, katera Linharta inu 'Županovo Micko' tiče*, napisani leta 1946.

Po vsem povedanem se moramo vprašati, kaj prvo Linhartovo dramsko besedilo v slovenskem jeziku pomeni za nas in naš čas. V slabega četrto tisočletja je slovensko gledališče in slovenska dramatika prehodila dolgo pot in se že na prelomu devetnajstega stoletja v dvajseto predvsem z Ivanom Cankarjem otresla nadležnega zamudništva. S tega razgledišča se nam nenadoma zazdi, da je Linhartova *Županova Micka* pravzaprav nebogljen ali vsaj hudo naivno besedilo, ki z našim časom nima veliko skupnega. Pa je res tako? Ni Mickino hrepenenje po blišču in lepih oblekah, po »finem« življenju, tudi danes aktualno? Je ljubezniva preudarnost in načelnost njenega očeta kaj izgubila od tistih časov do danes? Ni kmečki zdravi razum Anžeta tudi danes vreden razmisleka? Bi bilo Tulpenheimovo zalezovanje tako mladih, nedolžnih deklet kot premožnih vdov, danes kaj drugačno? Se je priskledništvo Monkofa kaj postaralo? In koliko zapitih Glažkov se potika danes po naši ljubi domovini? Magična moč gledališča, od antike do našega časa, je skrita prav v tem, da zna pričarati in v igralcih udejaniti tisto najbolj bistveno, kar je pustilo sled v napisanem besedilu. In vsako dramsko besedilo, postavljeno na odrske deske, more zazveneti kot nova, še ne odigrana skladba, le poiskati je treba skrite in še neuporabljene, sodobnosti bližnje namige, odkriti asociacije in vzporednice z našim časom in njegovimi posebnostmi. To je vsekakor izhodišče predstave, ki smo jo postavili ne deske Šentjakobskega gledališča, tudi kot *hommage* vsestranskemu Antonu Tomažu Linhartu.

Dr. Denis Poniž

MICKA: A me res tko močno lubte?

TULPENHEIM: Od ljubezni bom še obnoru!

MICKA: Vi ste že gvišn lublanske punce tud lubil.

TULPENHEIM: Jaz? Naj kamen ratam, če sem jaz
kdaj katero drugo ljubu kakor tebe.

Alen Kermac

Županova Micka 1956/57

Naša županova Micka 1978/79

Micka 2015/16

Fotografije: arhiv ŠGL

Spomini kot žarek reflektorja ...

Štirideset karatov

je bil naslov predstave v našem gledališču pred natanko petdesetimi leti ...

Ko oder postane drugi dom, ko gledališka družina postane skoraj enako pomembna kot primarna in ko strast do igre, gledališkega ustvarjanja ne pojenja, vemo, da imamo pred seboj ljudi, ki so s svojim delom in predanostjo zaznamovali gledališče in vse nas, ki smo ga soustvarjali in doživljali skupaj z njim.

Ob tej častitljivi obletnici se poklanjamo dvema izjemnima članoma našega gledališča, ki že štiri desetletja soustvarjata čarobnost odrskih desk. Njuna neizmerna predanost, ustvarjalna energija in nešteti nepozabni trenutki, ki sta jih podarila občinstvu in članom šentjakobske družine, so neprecenljivi.

Kaj pomeni biti in ustvarjati štirideset let, pove nagovor na Radiu Ljubljana leta 1961, ko je Šentjakobsko gledališče praznovalo ta jubilej: »Letos praznuje kolektiv gledaliških amaterjev Šentjakobskega gledališča v Ljubljani štirideset let svojega dela, štirideset let dejavnosti iz ljubezni do odrskih desk, kostumov, mastiksa in žive besede ter zlasti do občinstva, ki mu je vse amatersko gledališko delo namenjeno, in ki v celotni strukturi duhovne dejavnosti naroda ni tako malo in nepomembno.«

Gledališka pot Srečka Kermavnerja je bila v zadnjem času nekajkrat izpostavljena, ko je prejel zlato priznanje Zveze kulturnih društev Ljubljane za dolgoletno požrtvovalno udejstvovanje v Šentjakobskem gledališču in bravurozen igralski opus, ter ob podelitvi nagrade Sklada Severja; gledališka pot Janeza Vlaja pa ob podelitvi srebrnega priznanja Zveze kulturnih društev Ljubljana za dolgoletno uspešno in predano delo na področju gledališke dejavnosti, zato je v tem zapisu ne bomo navajali.

Srečko Kermavner

Janez Vlačaj

Fotografirja: Lucija Magajna

S tem jubilejem sta se postavila ob bok prvakom našega gledališča, kot so bili Jule Vizjak, Ida Marinčič, Milan Košak, Danijel Šmon, Roman Žun, Drago Razboršek, Janez Keber, Erna Usenik, Srečo Erjavec, Mira Učak, Peter Ovsec, Sonja Pavčič, Anica Šinkovec in nekateri drugi.

Ko bosta sprejemala naziv častnega člana in zlati šentjakobski prstan, ne pozabita, da sta ga prvi prejeli Sonja Pavčič za 2000 predstav (20. 11. 1993) in Anica Šinkovec za 45-letno delo v našem gledališču.

Hvaležni smo vama za vse vloge, besede in geste, ki so skozi leta oblikovale naš teater in ga naredile bogatejšega. Naj bo ta jubilej le še ena postaja na poti novih gledaliških izzivov, nepozabnih predstav in iskrivih ustvarjalnih trenutkov!

Ob tem jubileju pa sem tudi počaščen, da sta jublanta moja dolgoletna in iskrena prijatelja, s katerima me družijo veliko prilog. Vendar o tem morda kdaj drugič.

Iskrene čestitke obema!

Peter Teichmeister

Našemu lavreatu Petru Teichmeistru

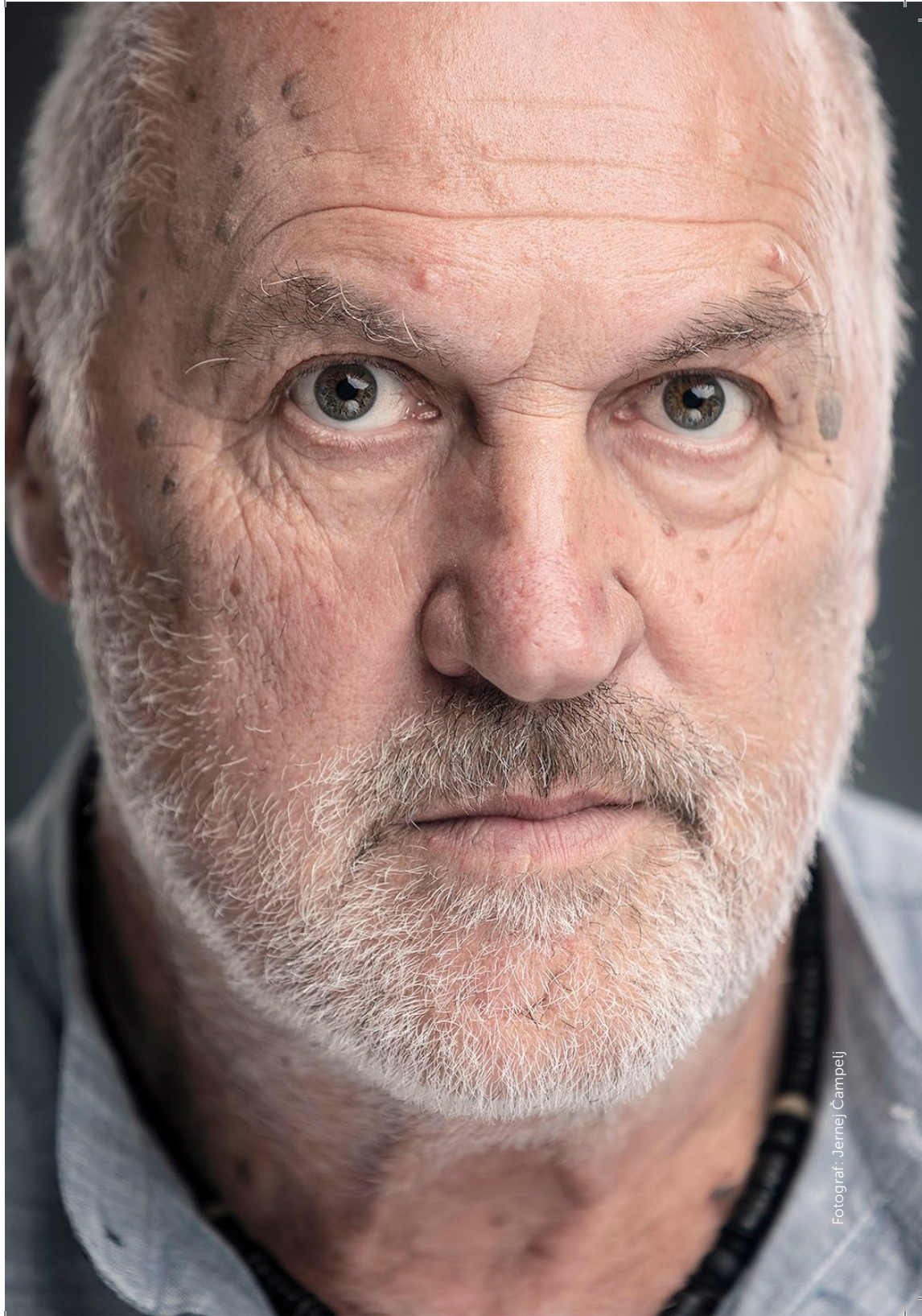
Petra Teichmeistra je brez pretiravanja mogoče označiti za legendo Šentjakobskega gledališča. Ni sicer ustanovni član tega, pred več kot sto leti ustanovljenega gledališča, kot nekateri mislijo, saj se mu je pridružil »še« pred skoraj petdesetimi leti. Zanesljivo pa je najboljši poznavalec zgodovine gledališča, ki jo ves čas vztrajno, natančno in predano raziskuje, pri čemer se mu zdi skrb za njeno avtentično ohranjanje in neokrnjeno izročitev poznejšim rodovom ključnega pomena.

Peter Teichmeister je v Šentjakobskem gledališču od svojega prihoda v sezoni 1976/77 do danes strastno in predano počel vse, kar je v gledališču treba in mogoče početi. Začel je kot tehnični vodja, tonski mojster in inspicient, dokler ga ni v sezoni 1993/94 režiser Gregor Tozon prestavil izza mešalne mize na oder kot igralca v predstavi *Težave s hrbtnico*. Na odru je nato ostal vse do današnjih dni in uspešno, z izpričano mero talenta odigral 332 predstav v 19-tih odmevnih vlogah. Bil je večkratni član Upravnega odbora ŠG in v več mandatih predsednik Nadzornega odbora ŠG, v raznih delovnih akcijah pa poprijel tudi za potrebna fizična opravila – vedno z dobro voljo in smislom za žlahtni humor. Človek ima občutek, da bi se razdal za Šentjakob. In zato če že ne ustanovni, pa do zadnjega vlakna predani član.

Ob 40-letnici delovanja v Šentjakobskem gledališču mu je Upravni odbor gledališča dodelil šentjakobski zlati prstan kot priznanje za njegovo izjemno predanost, vztrajnost in neomajno vero v Šentjakobsko gledališče.

Hvala za vse, kar si dal gledališču.

Janez Vlaj

Fotograf: Jernej Čampelj

Naslov **KOMEDIJANTKE 21. FESTIVALA KOMEDIJE**
V PEKRAH je osvojila

LILI BAČER KERMAVNER

za vlogo Lucinde v predstavi *Življenje podeželskih plejbojev* ali *Tuje hočemo - svojega ne damo* v izvedbi Šentjakevškega gledališča Ljubljana.

»Igralka Lili Bačer Kermavner je s svojo izjemno interpretacijo vloge Lucinde ustvarila lik, ki je osupljivo celovit, prefinjen in izjemno prepričljiv. V vlogi žene in ljubice je uspela subtilno prepletati mnogoplastnost ženskega lika, ki se izraža tako skozi njeno bistrost in pretkanost kot tudi skozi njeno neustavljivo čustveno silovitost.

Njena igra je zaznamovana s popolno predanostjo odrski umetnosti. S svojo naravno sproščenostjo, izrazito telesno izraznostjo in premišljeno odrsko prezenco je gledalce popeljala skozi celoten spekter čustev. Vsaka njena gesta, vsak gib in vsak pogled so bili premišljeni ter skrbno usklajeni s celotno dinamiko predstave, kar je njeno upodobitev Lucinde naredilo živo in izjemno prepričljivo.

Poleg izjemne telesne izraznosti je bila Lili Bačer Kermavner prepričljiva tudi v govorni interpretaciji lika. Njena dikcija je bila izjemno jasna, interpretacija vsebinsko bogata in dovršena, kar je omogočilo, da so gledalci zlahka sledili njenemu nastopu in se popolnoma prepustili zgodbi.

Njena igra je presegla okvir ljubiteljskega gledališča in se približala profesionalni ravni. Prav zaradi tega si je z izjemno doživetjo, govorno prepričljivo in igralsko dovršeno predstavo zaslužila naslov KOMEDIJANTKE FESTIVALA.«

Strokovna komisija ji ob tej priložnosti iskreno čestita in izraža priznanje za izjemno interpretacijo, ki je obogatila festival in navdušila občinstvo!

Iskrene čestitke.

Linhartova zgodba skozi desetletja zgodovine Šentjakobskega gledališča

7. decembra 1932 je Šentjakobski oder premierno odprl svoja vrata v Mestnem domu, ki je zanj in Ljubljano predstavljal novo pridobitev, in sicer z znamenito Linhartovo veseloigro *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*. Uprizoritev, režijo je podpisal Drago Pogorelec Karus, scenografijo pa Josip Kartin, je požela izjemen uspeh, saj so na odru nastopili vrhunski igralci, ki so s svojim talentom navdušili občinstvo, dvorana pa je bila razprodana do zadnjega kotička. Slavnostni govor ob odprtju je imel predsednik centralnega odbora Anton Likozar, ki je poudaril pomen domače dramatike in dediščine Antona Tomaža Linharta.

4. decembra 1948 je Linhartovega *Matička* gledališče predstavilo kot drugo premiero sezone; uprizoritev je režiral Miran Petrovčič, v predstavi pa sta sodelovala tudi mešani pevski zbor in orkester.

19. julija 1950 je gledališče za udeležence režiserskega tečaja Ljudske prosvete pripravilo prizore iz Linhartovega *Matička*, Župančičeve *Veronike Deseniške*, *Visoke pesmi* Ilke Vašte, Jurčič-Levstikovega *Tugomerja* in Držičevega *Dunda Maroja*.

1. marca 1974 je Linhartovega *Matička* na oder postavil režiser Peter Ovsec in v Dolenjskem listu je ob tej priložnosti izšel zapis Stanka Skočirja: »Letos bo minilo 42 let, odkar so odprli novo dvorano Šentjakobskega gledališča v Mestnem domu v Ljubljani. Igralci so se takrat, 17. decembra 1932, predstavili z Linhartovim *Matičkom*. Od tedaj dalje je ob vsaki uprizoritvi *Matička* dvorana vedno zasedena.« V najnovejši igra vlogo barona v igri *Ta veseli dan ali Matiček se ženi* France Prus iz Metlike. Tako si Šentjakobsko gledališče, ki rado uprizarja domače ljudske igre, iz dneva v dan pridobiva več rednih obiskovalcev.

2. februarja 1990 je bila premiera komedije *Figarova svatba* Pierra Augustina Carona de Beaumarchaisa v režiji Jožeta Babiča; postavitve je počastila 200. obletnico francoske revolucije, hkrati pa je pomenila tudi prvo uprizoritev te komedije na Slovenskem. Oceno z naslovom *Figaro contra Matiček* N. N. je napisal Franc Vurnik:

»Gre za zanimiv in kar neverjeten repertoarni in gledališki dogodek, da namreč v Šentjakobskem gledališču v Ljubljani prvič v slovenščini uprizarjajo Beaumarchaisovo *Figarovo svatbo* (tista leta 1920, ki jo je pripravil Muratov, je bila v ruščini) in s tem predstavljajo izvirnik, po katerem je Anton Tomaž Linhart pred dobrimi dvesto leti priredil svojega *Matička* in njegov veseli dan«.

10. julija 1996 je znamenito delo spet oživel na posebnem prizorišču, na Ljubljanskem gradu. Režiser Mile Korun je predstavo inovativno postavil na tri dogajalne prostore: v Hribarjevo grajsko dvorano, v peterokotni stolp, kjer je bila baroničina spalnica, ter na grajsko dvorišče. Gledalci so tako doživeli edinstveno gledališko izkušnjo, saj so prizore opazovali z galerij v nadstropjih in sledili predstavi na treh različnih prizoriščih. Predstava je bila neverjetno priljubljena in vseh osem poletnih ponovitev je bilo razprodanih do zadnjega sedeža.

Pomembnost Linhartove zapuščine se je izkazala tudi 29. in 30. maja na 9. Linhartovem srečanju v Slovenj Gradcu; selektor Alen Jelen je v izbor uvrstil prav to znamenito veseloigro v režiji Mileta Koruna, kar je še dodatno potrdilo njeno neizbrisno mesto v slovenski gledališki zgodovini.

Za vse ljubitelje gledališča in slovenske kulturne dediščine pa je na ogled še prav poseben zaklad. V Muzeju čebelarstva v Radovljici je v vitrini razstavljen originalni kostum *Matička* iz predstave, ki je nastala v režiji Mileta Koruna. V tem kostumu je na odru Ljubljanskega gradu blestel igralec Miha Golob. Poleg kostuma je v muzeju na ogled tudi spremno besedilo-vodnik po razstavi, obogaten s fotografijami, ki pričajo o tej nepozabni gledališki uprizoritvi. Linhartova dediščina tako še danes živi in se ohranja kot neprecenljiv del slovenske kulturne identitete.

Peter Teichmeister in Saša Strnad

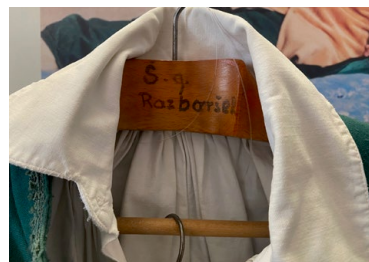

21

Listi iz režijske knjige/sheets from the director's book, *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*, Šentjakobsko gledališče Ljubljana, 1996, režija/directed by: Mile Korun.

22

Ta veseli dan ali Matiček se ženi

Poslanica ob dnevu slovenskega ljubiteljskega gledališča

Svet se je digitaliziral, gledališče pa je v svojem bistvu kakor zemlja, voda, flora in favna ter kot človeška narava že po definiciji ostalo analogno. Preživelo bo tudi pričujočo digitalno centrifugo, ker je živo, znojno, ker diha in sope in se ga sliši tudi brez mikrofонов in ker mu na vratu utripa žila in ker mu nič človeškega ni tuje.

A kot ni pripovedovalca brez poslušalca, tudi ni igralca brez gledalca.

Gledališka umetnost je znanost, ki analizira, raziskuje, secira, provocira pisani človeški svet in se rodi v hipu, ko pričneš nekomu opisovati svoje sanje ali ko nekdo že zdavnaj ugasli dogodek s kretnjo in besedo oživi, da ga podoživiš, kot bi bil zraven. Živa čarovnija. Med dvema človekoma ali med občinstvom in akterji na odru.

Vendar pa gledališče ni samo gledališka predstava. Je del naših življenj in je pravzaprav nenehno prisotno. Od vsakodnevnih odigranih vljudnosti, politične korektnosti pa vse do teatra, ki ga zganja moja mačka, ko se mi dobrika, da bi dobila hrano. Pa tudi ko je ne dobi.

Res je, da je gledališče dnevna stvar in ogledalo družbe, toda danes je družba ironično postala popolnoma odvisna od lastnih ogledal, ki jih kar naprej vrtimo po rokah in se niti ne zavemo, da kar naprej ponavljamo mantra "zrcalce, zrcalce v dlani, povej, kdo je najlepši v deželi tej," medtem ko kakšen uspešen, vpliven in častivreden narcist, novodobna mešanica narcisa in nacista, v ledenem naslonjaču z digitalnimi očmi med plazečimi se podrejenimi za lastno izkrivljeno zabavo znova uniči kakšno življenje.

Grabijo nas roke umetne inteligence, pametne hiše nas zaklepajo med štiri stene in v takšnem času postaja gledališče v vsej svoji analognosti, četudi modernizirani in profesionalizirani ali pa ljubiteljski in zaprašeni, tako rekoč živ upor. Upor proti tehnokraciji, ponarejenim resničnostim, vohunskim ekranom, norim faraonom in nenazadnje proti lastnemu utapljanju v oceanu vedno bolj neumne prozaičnosti. In tu ni razločka med ljubiteljskim in profesionalnim gledališčem. Se zgodi, da žar ali revolt amaterjev včasih celo prekosi kakšno profesionalno uprizoritev in ji na ta način postavi zrcalo. Ogledalo pravega, žlahtnega, človeškega gledališča v najširšem in največičastnejšem pomenu besede.

Ob svetovnem dnevu gledališča torej najprej zahvala spoštovani publiko – vsem vam, ki si v času zapeljivih algoritmov, podivjanega kapitalizma, lakomnosti bogatih, suženjstva revnih, korupcije in moralne sprevrženosti vzamete čas za gledališče ter na ta način sklenete tokokrog umetnosti, ki na odrskih deskah nastavlja sodobnemu svetu ogledalo, da bi bili duhovno bogatejši, bolj razmišljujoči, sočutnejši, strpnejši, pa tudi bolj pogumni, manj klečeplazniški, oaze zdrave pameti in svetilniki razuma. Nazadnje pa seveda globok, hvaležen poklon vsem gledališčnikom, profesionalnim in ljubiteljskim, za neusmiljeno iskrenost, za brezkompromisno iskanje resnice, za vsa boleča odkritja, za duhovite misli, ki si jih zapomnimo za vse življenje, za ostro izrisane karakterje, ki nas navdihujejo, za zavest o minljivosti, za absurd, za tolažbo, za Boga in Hudiča, za smeh in solze, za šibkost in moč, za upanje, za pogum, za revolt, ki ga potrebujemo, za živ trenutek, ki ostane v našem spominu, ter na koncu za vseobsegajočo ljubezen in razumevanje do polnega napak, a pristnega in resničnega slehernika, homo sapiensa – njegovega veličanstva Človeka.

Jure Ivanušič, režiser

In memoriam - Marija Šeme Baričevič

* 1927 † 2025

22. februarja je umrla režiserka Marija Šeme Baričevič, ki je na slovenski nacionalni televiziji utirala pot svojim kolegom in kolegicam, ki so začeli režirati igrane in dokumentarne oddaje ter televizijske filme.

V Šentjakobsko gledališče jo je kot poklicno režiserko povabil nekoč njen sodelavec na televiziji, takrat pa upravnik gledališča Janez Križaj. Režirala je predstave *Zlati oktober* Mire Mihelič, komedijo *Dobrotnice* Françoise Dorin, komedijo *Veverica ne more umreti* avtorice Mire Mihelič, igro za otroke *Vžigalnik* Frančka Rudolfa po motivih Hansa Christiana Andersena in mladinsko igro *Jurček* Pavla Golie.

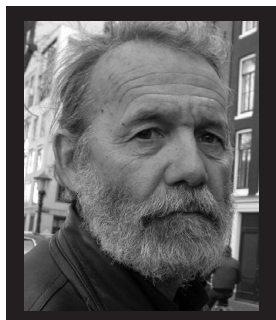
Med člane Šentjakobskega gledališča se je nekaj let prej vpisala kot igralka tudi njena hči Dea Baričevič; takrat študentka biotehnologije, danes pa doktorica znanosti in redna profesorica na Biotehniški fakulteti.

Družinska tragedija pred desetletjem ju je močno prizadela. Marije Šeme Baričevič se bomo Šentjakobčani spominjali kot prijazne in čuteče režiserke.

Pri eni izmed dram, je priznala, ji je pri režiji pomagala poezija Toneta Kuntnerja:

V srcih ljudi
živi hrepenenje.
V srcih ljudi
živi ljubezen.
V srcih ljudi živi sovraštvo.
V srcih ljudi
živijo ljudje.
Da bi bile med njimi vezi.
In vse to tako skrivnostno živi
v živi srčni mišici.

Peter Teichmeister

In memoriam - Iztok Tory

* 2. februar 1947 † 21. marec 2025

Leta 1972 je diplomiral na AGRFT, že v času študija pa je sodeloval kot asistent pri filmu, na radiu, televiziji in v Slovenskem narodnem gledališču Drama Ljubljana. Za diplomsko predstavo (režija Genetovih *Služkinj*) je dobil študentsko Prešernovo nagrado. V novogoriškem gledališču je režiral Genetovo igro *Poostreni nadzor*, leta 1970 pa je sodeloval tudi pri ustanovitvi gledališča *Glej*, kjer je režiral tamkajšnjo prvo uprizoritev - Handkejevega *Kasparja*. Njegova zadnja režija v gledališču *Glej* je bila Handkejeva igra *Varovanec hoče biti varuh*.

V Šentjakobsko gledališče je prišel leta 1969, kjer je režiral dvanajst predstav: *Mogočni prstan* Frana Milčinskega, *Možne variante* Valentina Arzenikova, *Naše ljube otroke* Nicole Manzarija, *Uježa* Branislava Nušića, *Frnikularje* Radeta Pavelkića, Molièrovega *Skopuha*, *Slugo dveh gospodarjev* Carla Goldonija, *Janka in Metko* Žarka Petana, *Orhidejo* Fadila Hadžića, *Ozri se v gnevu* Johna Osborna, Benfieldove *Tri obrtnike v spalnici* ter *Ženitev* Nikolaja Vasiljeviča Gogolja. Zaradi števila režij in zaradi izjemnega pedagoškega pristopa v ljubiteljskem gledališču je našel mesto v monografiji *Sto obrazov Šentjakobskega gledališča*.

»V Šentjakobu je lepo delati, je pa to čisto drug nivo, ki ni profesionalna obliacija, bolj pravi entuziazem, tam smo naredili dvanajst dobrih predstav. Več igralcev sem potegnil iz ozadja v ospredje«, je zapisano v intervjuju s Primožem Jesenkom.

Kot režiser, tehnični sodelavec, scenarist ali montažer je sodeloval pri filmih *Čisto pravi gusar* (1987), *Fronte Kurdistan* (2015), *Hov, hov* (1983), *Človek – naše največje bogastvo* (1979), *Bele trave* (1976) ter *Kekčeve ukane* (1968). Za ustvarjanje na področju kulture je prejel Linhartovo plaketo Javnega sklada za kulturne dejavnosti.

Meni bo ostal v trajnem spominu, saj je bila moja prva predstava, pri kateri sem sodeloval kot samostojni tonski tehnik, predstava, ki jo režiral ravno Iztok, in sicer *Možne variante* v gledališki sezoni 1977/1978. Sami res lepi spomini nanj.

Peter Teichmeister

Družina Šentjakobskega gledališča je stara več kot 104 leta. Od takrat so igralci odigrali več kot 640 premier z več kot 12.500 ponovitvami. Obstaja pa seveda še večja družina – vi, obiskovalci. Več kot 2.000.000 ljudi si je ogledalo predstave našega gledališča. Zaradi vas in nas to gledališče zares živi.

DARILNA VSTOPNICA Šentjakobskega gledališča je lepo in izvirno darilo, ki bo razveselilo vaše najdražje, vaše prijatelje in vaše poslovne partnerje. Vrednost darilne vstopnice je ugodnih 16 EUR; in kar je najpomembneje: obdarovanec si sam izbere termin in predstavo, ki si jo želi ogledati. Kako do darilne vstopnice? Pišite na info@sentjakobsko-gledalisce.si ali pokličite v tajništvo uprave na telefon 031/225 230. Vse drugo prepustite nam. Darilno vstopnico lahko prevzamete osebno ali pa vam jo pošljemo po pošti skupaj z računom, ki ga je mogoče plačati tudi prek spletne banke. Podarite doživetje, sprostitve in večer bogatih življenjskih zgodb.

PRODAJA - BLAGAJNA ŠGL:

Pri blagajni na Krekovem trgu 2 (vhod pri tunelu pod gradom) od ponedeljka do petka med 17:00 in 18:00 uro ali uro pred predstavo, telefon 031 708 369, ali pišite na e-naslov blagajna@sentjakobsko-gledalisce.si. Poleg na prodajnih mestih MOJE KARTE.SI je nakup vstopnic mogoč tudi v prostorih uprave na Vodnikovem trgu 5 (2. nadstropje) vsak delavnik med 11:00 in 12:00 uro, telefon 031 225 230, ali pišite na e-naslov info@sentjakobsko-gledalisce.si.

Izdajatelj: **Šentjakobsko gledališče**

Direktor: **Milan Golob**

Umetniški vodja: **Rok Andres**

Predsednica društva: **Urška Koželj**

Marketing in stiki

z javnostjo: **Saša Strnad**

Organizator kulturnega

programa: **Srečko Kermavner**

Lektor: **Renato Horvat**

Celostna grafična podoba

sezone: **Saša Strnad**

Grafično oblikovanje in priprava

na tisk: **Tatjana Jelenc Rot - Vangaro**

Fotograf: **Aleš Košir**

Drugi avtorji so navedeni pri posamezni fotografiji.

Tisk: **Tiskarna Present**

Uredniški odbor:

Rok Andres, Milan Golob, Saša Strnad, Srečko Kermavner in Peter Teichmeister.

ISSN 1318-9093, št. 7

Šentjakobsko gledališče Ljubljana

Sezona 2024-2025

Dejavnost financirata Mestna občina Ljubljana in

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

Zahvala:

Čevljarstvu Aleš Beljan, Cvetličarni Šimenc in Optiki Feliks.

Prisrčno vabljeni v Šentjakobsko gledališče Ljubljana!